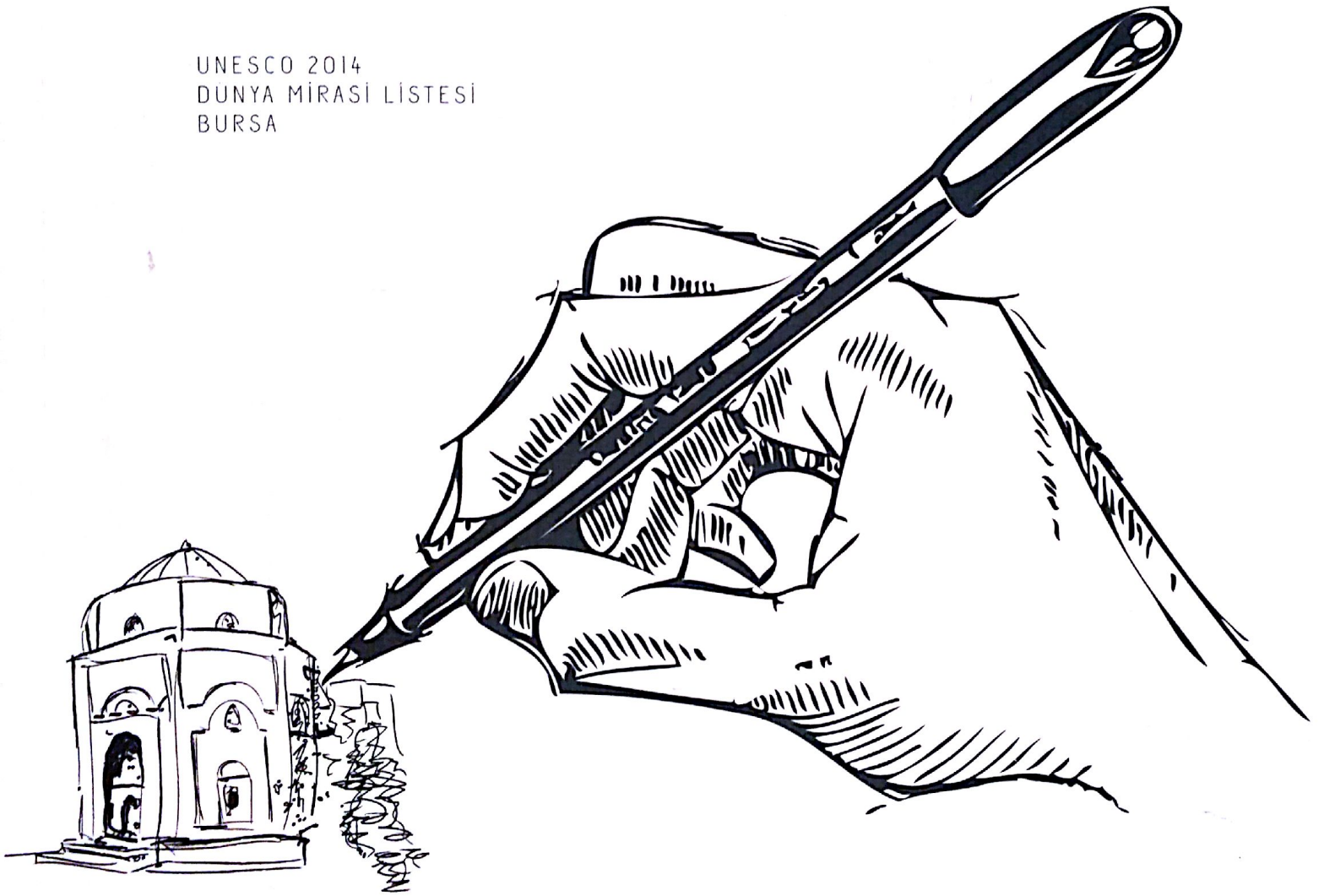

ŞEHİR & TOPLUM

SAYI: 2 - HAZİRAN 2015 - ISSN: 7897678343213

UNESCO 2014
DUNYA MİRASI LİSTESİ
BURSA

ÇOCUKLARIN ŞEHRE KATILIMI: BURSA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNDEN BİR OKUMA

Yasemin Çakırcı Özservet *

Giriş

Bir yerleşme biçimi ve bir topluluk türü olarak şehir insana hizmet eder ve ettiği oranda şehirdir, medeniyettir. Şehrin açık alanları her sınıf, kültür ve grubu kapsayan kamusal mekânları olarak şehir bütünü için önemli rol oynamaktadır. Şehirde kamuya açık alanlar, birey ve toplumun bir arada bulunmasına imkân veren, sosyal etkileşimin yoğun olduğu toplumun heterojen yapısını ortaya koyan ve grupları bir arada paylaşmada tutan mekânlardır. Elbette şehir içerisinde farklı profillerde, farklı gereksinimleri bulunan topluluklar ve gruplar bulunmaktadır. Cinsiyet, yaş aralığı, etnik köken, fiziksel, zihinsel yeterlilik

ayrımı gözetilmeksizin her bireyin özgürce şehir mekânından faydalanabilmesi asıl olandır. Ülkemizde yaş grubu olarak nüfusun üçte birlik diliminden fazlasını temsil eden çocuk grubu adına şehirde daha özenli ve kapsamlı bir çalışma yapılması gerektiği ortadadır. Çocuğun şehir mekânında birebir her şeyiyle var olabilmesi, yaşamı boyunca sağlam bir temel oluşturması için çok önemlidir. Şehir bağrında çocuğu kucaklayabilirse o şehir insani özelliklere sahiptir denilebilir.

Şehir mekânını belirli bir kullanıcı açısından anlamaya çalışmak bizlere önemli veriler sunar. Bugün bizler şehirleri nesne odaklı planlamadığımız için insanları mutlu etmeyen mekânlar üretmekteyiz ve yavaş yavaş şehrin içerisinde insani bir yaşamdan uzaklaşmaktayız.

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yerel Yönetimler Bölümü Öğretim Üyesi

Bu nedenle bu çalışma daha insani yaşamlar üretmek için şehrin yöneticilerinin dikkatini çocuk kullanıcıya (yani insanın özünü temsil eden gruba) çekmek arzusundadır. Çalışma, Bursa bütününde şehri mekânlarında çocuklara ayrılan alanları, çocuklara sunulan fırsatları, çocukların sundukları fırsatları yerelden sorumlu yerel yönetimler üzerinden anlamaya çalışmaktadır.

Çocuk ve Şehir Mekanı İlişkisi

Eskiden çocuklar, her yaştan bireylerin bir arada bulunduğu geniş bir aile içerisinde, sayıları çok fazla olmayan taşıtların olduğu, seyyar satıcılar ve oyun oynayan diğer çocuklarla bir arada bulunulan sokaklarda yaşardılar. Çocuklar komşularını ve mahallelerini keşfetme imkânına her zaman sahiptiler. Çok az bir özel mekân ve geniş; genel bir serbest mekân arasında yer alan bir hayata sahiptiler. Günümüz şehirlerinde yaşayan çocuklar ise bu yaşamın ve bu yerlerin tümüne yabancı durumdadır. Bugün bir kısmı kendisine ait bir odaya sahip; fakat hem odasında hem de şehrin her noktasında özgürlüğü kısıtlanmış şekilde nefes almaya çalışmaktadır. Günümüz çocukları mekânsızlıktan kıvrınmaktadırlar.

“Günümüzün, eğitilmiş, sakınılmış, hasta olunca tedavi edilmiş, izlenmiş, yönlendirilmiş ve hoş tutulup eğlendirilmiş çocuğu, evine ve ailesine ancak üretim dışı zaman dilimlerinde kavuşabilmektedir. Tehlikelerle dolu sokaklardan uzaklaştırılmış, avlu ve merdivenlerden püskürtülüp atılmış, komşularca unutulmuş, aile büyüklerinden, teyze ve amcalardan uzakta kalmış çocuk, artık yalnızca uz-

manlaşmış ilişkileri, sınırlandırılmış bir mekanı ve düzenlenip denetlenmiş bir zamanı tanımaktadır”(Barre, 1984).

Çocukların şehirde ihtiyaç duydukları fiziksel mekanlar bugün sağladığımızın çok ötesinde keşif duygusu verecek, merakı harekete geçiren bir karmaşıklık ve doğallıktır. Şehrin sokaklarında inmeye, tırmanmaya, mevsimleri algılamaya, sıcağı ve soğuşu tanımaya, ışığa ve gölgeye ve hepsinden önemlisi akıp giden zamanın yavaş yavaş bıraktığı izleri okumaya gereksinim duymaktadır”(Barre, 1984). Şehirleri yönetenler ve tasarlayan ekipler olarak biz bu bilincin ne kadarını yaşatabiliyor ve yaşatabiliyoruz sorusunu sormak gerekmektedir.

Ülkemizde, ulusal bir çocuk politikası henüz oluşmadığı ve bir dizi çabanın da henüz ulusal düzeyde yerleşmiş bir bilince işaret etmediği için yerel yönetimlere ve topluma büyük görevlerin düştüğünü söylemek durumundayız. Yerel yönetimlerin sorumluluk alanında olan sosyal hizmetler politikasının içerisinde, yardım hizmetlerinin hemen akabinde çocuk ve aile refahı hizmetleri zaten yer almaktadır (SHGM, 1968:364). Yerel yönetimler, çocuklar için yaşanabilir çevreleri oluşturmak durumundadır ki birçok konuda hem probleme hem de çözüme en yakın kurumlar kendileridir. Dolayısıyla çocuk konusunda belediyelerin öncü olması oldukça önemlidir. Dünyada gelişmiş ülke örneklerinde de görüleceği üzere, yerele yönelik hizmetlerin karşılanmasında özellikle de çocuklara yönelik konularda, belediyelerin merkezi idareye göre daha etkin olması zorunluluk olarak görülmektedir (Çakırer-Özservet,2015a).

'Çocuk Dostu Şehir' Projesi, yukarıda sayılan kaygıların ve sorumlulukların farkında olunarak ortaya çıkarılmış ve yerel yönetimlerin çocuğa uygun ortamlar sunması amacıyla bir dizi yapılması gerekenler hatırlatması içeren projedir. Belediyeleri şehirlerinde çocuk odaklı çalışmalar yapmaya teşvik etmeye çalışmaktadır. IKEA ve UNICEF Türkiye Milli Komitesi'nin finansal desteği ile çocuk dostu politikalar ve programlar geliştirilmesi ve çocuk dostu mekânlar oluşturulması konusunda belediyelere çeşitli destekler vermektedir .

'Çocuk Dostu Şehir' Projesinde bir şehir, çocuk haklarını gözeten iyi bir idari sistemi öngören şehirdeki tüm hizmet birimleri aracılığıyla çocukların şehir yönetimine ve karar alma mekanizmasına aktif katılımını sağlayan, ilgili bütün kararları çocuk hakları perspektifiyle değerlendiren ve temel hizmetlere eşit erişim hakkı sağlamak üzere gerçekleştirilmesi gereken yapılanmalar ile etkinlikleri yaşama geçirmekle yükümlü olan şehirdir. Çocuk Dostu Şehir kapsamında çocuklar, düşüncelerini ve görüşlerini ifade etme hakkına sahip vatandaşlar olarak kabul edilmektedir. Bu durum, şehirlerin, kurumsal, yasal ve bütçesel reformlar yapmalarını ve çocukların ailelerinde, buldukları semtlerde ve şehirlerde yaşam çevrelerini dönüştürmek için bir strateji geliştirmelerini gerektirmektedir (Riggio, 2002:45). 'Çocuk Dostu Şehir' girişimi bu düşüncenin hayata geçirilmesine olanak tanıyan bir proje olma özelliğine sahiptir.

Çocuk haklarına yönelik sorumluluklarının farkında olan belediyelerin üzerinde düzenleme yapmaları gereken alanlardan genel olarak bahsedecek olursak; şehir

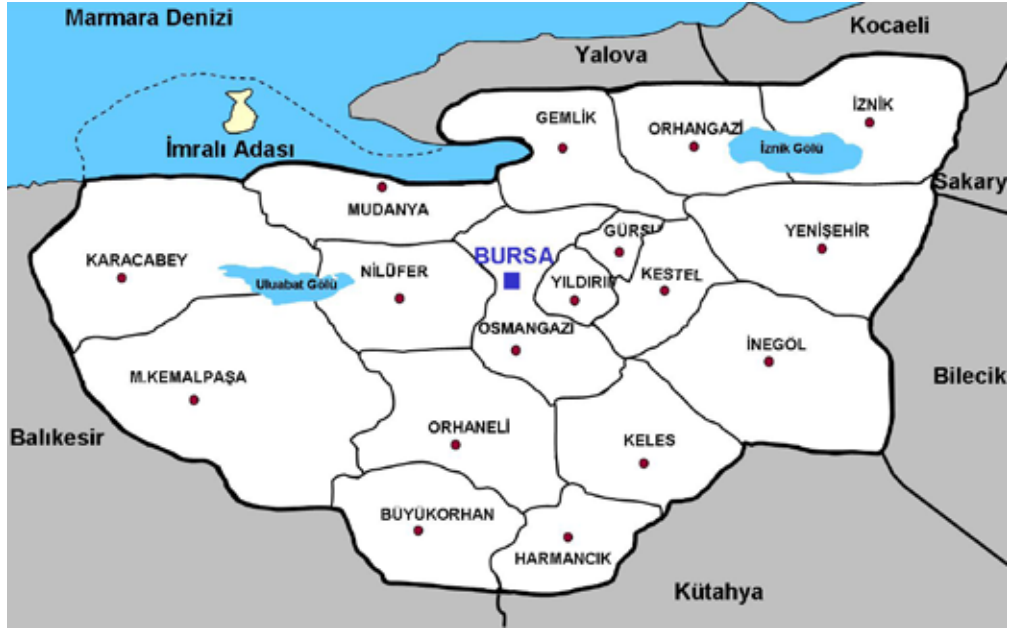
hakkında karar vericilere etkiye bulunma, nasıl bir şehir istedikleri hakkında düşüncelerini paylaşma, aileye, topluma ve sosyal hayata katılma, sağlık ve eğitim gibi temel gereksinimlere erişme, temiz suya ve sağlıklı besine ulaşma, şiddete ve kötülöklere karşı korunma, kendi alanlarında güvenli bir şekilde yürüme, arkadaşlarla buluşma ve oyun oynama, bitkiler ve hayvanlar için yeşil bir çevreye sahip olma, kirliliğin olmadığı bir çevrede yaşama ve kültürel ve sosyal etkinliklere katılma şeklindedir (Url1).

Çocuk Hakları Stratejisi ve çocuk dostu olma durumu, çocuklar için gerçekten bir şeyleri değiştirmek amacıyla yeterli yetkinin sağlanması için yerel yönetimin en üst siyasi düzeyinde kesintisiz taahhütünü gerektirmektedir (Url 2).

Çocukların şehre katılımı çocuk dostu olmanın temel dayanağıdır ve çocukları toplumun eşit ve katılımcı aktörleri haline getirmektir. Bu çalışmada çocukların şehirdeki aktivitelere ve şehre katılımı; Roger Hart'ın (1992) katılım merdiveni olarak tanımladığı ve içerisinde kullandığı gençlerin ve çocukların katılımı aşamaları ele alınmadan genel bir katılım ölçeği oluşturularak değerlendirme yapılacaktır¹. Çünkü katılım merdiveninde bahsedilen ve katılımı temsil eden 4. basamaktan ötesi henüz ülkemizde çok az örneğe sahip olan aşamalardır. Birçok basamakla çok olumsuz bir tablo çizmek yerine ve hızlı çözüme ulaşmak adına daha genel bir ölçeklendirme tercih edilmektedir.

1 Buna göre, bir merdivenin basamakları şeklinde tanımlanan sekiz katılım aşaması bulunmaktadır ve ilk üç aşama katılımcı görünen ama aslında katılımcı olmayan aşamalardır. (Dekorasyon Aşaması, Sembolik Aşama, Görevlendirip Bilgilendirme Aşaması) Dördüncü aşamadan itibaren katılımcılığa adım atılmış olmaktadır. (Çakırer-Özservet,2014b) – (Kente Katmak) (Danışılma ve bilgilendirme aşaması).

Resim 1: Bursa metropoliten alan ve ilçeleri haritası

Yöntem

Çocuğun şehre katılımı üçlü bir ölçeklendirme üzerinden değerlendirilecektir. İlki katılımcı olmayan çabalar, yarı katılımcı çabalar ve katılımcı olan çabalar şeklindedir.

Bu çalışmada kullanılan veri derleme yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden medya tarama yöntemidir. Kullanılan ikinci yöntem de yerel yönetimlerin birebir erişilebilecek telefonla iletişim kanalıyla verileri derlemektir. E-posta yoluyla soru sormak üçüncü yöntem ve çok az ele alınan bir yöntem olarak benimsenmiştir. Çalışmada yer alan verileri yerel yönetimler medya araçlarını sağlıklı kullanıp kullanmadıkları açısından ele alarak da biz öz değerlendirme yapabilirler.

Çalışmada, Bursa ile ilgili verilere öncelikle Bursa'nın ilçe belediyeleri ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne dair web siteleri taranarak başlanmıştır. İkinci aşamada,

bütün belediyeler telefonla aranarak çocukla ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi alınmaya çalışılmış, kendilerinden gerekli bilgiler yazılı olarak talep edilmiştir. Araştırma süreci yayılarak toplamda 2-3 ayı bulmuştur.

Bursa İl Bütününde Çocuklara Yönelik Hizmetler Araştırması Bulguları

Bursa ülkemizin nüfus açısından dördüncü sırada yer alan bir ildir. Ortalama hane halkı büyüklüğü 3,4 kişidir. Nüfus yoğunluğu Türkiye'nin ortalaması olan 101 kişinin 2,5 katı civarında ve 267 kişidir. Büyükorhan, Harmancık, Keleş ve Orhaneli son yıllarda az da olsa nüfus kaybeden ilçelerdir. Çocuk yaşta nüfus oranı il bütününde %30 ile Türkiye ortalamasına (%33) yakındır (Url 3).

Çalışmaya öncelikle Bursa metropoliten alanı üzerinden başlanılacaktır. Ardından diğer ilçelere değinilecektir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne ait web taramalarında, Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı çeşitli faaliyetlere rastlanmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi'ne bağlı bir Çocuk Meclisi bulunmaktadır. Çocuk Meclisi üyeleri seçiminin demokratik yollarla olduğu ifade edilmiştir. Çocuk Meclisi'nin yaptığı çalışmalarda, çocukların bilinçlendirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar göze çarpmaktadır. Toplumsal sağlık ve çevre sağlığı bilinçlendirilmesi, kariyer bilinci geliştirme eğitim programları, "Bir umut ol benim için" ve "Mutlu çocuk, umutlu kent" adı altında çocuk eğitim programları, çocuk hakları ile ilgili bilinçlendirme programları, çocuk işçiliğine karşı protesto gösterileri, çocuk istismarına karşı veli bilinçlendirme programları ve ayrıca çocuklar için düzenlenen şenlikler, tiyatro festivalleri faaliyetleri arasında yer almaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi ile yapılan telefon görüşmeleri bilgi alma talebinin bilgi verebileceği düşünülen bir üst makama aktarılmasıyla ve görüşülecek kişilerin defalarca aranmasına rağmen bulunmaması ile sonuçlanmıştır. En sonunda ulaşılan kişinin e-mail geri dönüşü ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Çocuk Meclisi Kitapçığı'na ulaşılmıştır. Çocuk Meclisi Kitapçığı'nda yer alan bilgilere göre; "çocuklara kendi sorunlarına sahip çıkmaları, şehirdeki sorunların her alanına katılmaları ve sorunlarına çözüm arayışlarında gerekli karar alma mekanizmalarında yer almaları" hedef olarak sunulmuştur. Bu mekanizmanın üyeleri olarak, çocuklar ile ilgili kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, ilk ve orta öğretim temsilcilerinin oluşturduğu Bursa Kent Konseyi Çocuk Meclisi'nden bahsedilmiştir.

Gemlik, Gürsu, Kestel, Mudanya, Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım Bursa metropoliten alanı oluşturan 7 ilçedir ve sırasıyla değerlendirilecektir.

Gemlik Belediyesi'ne dair yapılan web taramasında yeni kurulan bir kent konseyi ve buna bağlı olarak da çocuk meclisi kurulacağı haberi görülmüştür. Web'de Gemlik Kumla'da bir çocuk sığınma evi açıldığı ve burada yapılan sanat faaliyetleri de yer almaktadır. Gemlik Kent Konseyi ile telefon görüşmesi yapılmış ve görüşmede Çocuk Meclisi'nin henüz kurulmadığı belirtilmiştir. Kaymakamlığın yönettiği Çocuk Koruma Kurulu toplantılarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Okullardan seçilmiş başkanlardan oluşan Çocuk Meclisi'nin ise henüz kurulmakta olduğu söylenmiştir.

Gürsu Belediyesi ile yapılan web taramasında çocuklarla ilgili satranç turnuvası etkinliği, çocuklara kırtasiye yardımı, çocuklara ait parkların yapılması, toplu sünnet töreni, çocuklara dair eğlenceler, başarılı sporcu çocuklara dağıtılan ödüller göze çarpmıştır. Belediyeye ait facebook sayfasında çocuklara verilen ilkyardım derslerinden de bahsedilmektedir. Gürsu Belediyesi'yle yapılan telefon görüşmesinde alınan bilgiler ise şöyledir: Gürsu Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, belediyeye ait toplam 3500 m2 oyun alanı bulunmaktadır. Yani çocuk başına 0,16 m2 oyun alanı demektir ki bu yasal standartların (1.5 m2) çok altında seyretmektedir. Çocuklara dair yapılan faaliyetler sorulduğunda, Hacivat Karagöz gösterisi ve Ağaç Dikme Etkinliği'nden bahsedilmiştir.

Kestel Belediyesi'nin web sayfasında çocuklarla ilgili yürütülen faaliyetler anlamında: açılan çocuk parkları, tiyatro etkinlikleri, okul ziyaretleri, başarılı öğrencileri ödüllendirme, toplu sünnet, park restorasyonları, okul açılışları, okul bakımları, düzenlemeler, çocuk şenliği, geziler, yüzme havuzu açılışı gibi haberler yer almaktadır. Kestel Belediyesi'nin organizasyonu olan kent meydanında ikincisi düzenlenen "Geleneksel Çocuk Oyunları Şenliği"nden de bahsedilmektedir. Kestel'deki tüm okulların katılımları ile gerçekleşen bu etkinlikte çocuklar, mendil kapmacadan yakartop'a, halat çekmeden tombik oyununa kadar geçmişte sokaklarda oynan oyunlarla tanıştırılmaktadır. Kestel Belediyesi ile yapılan telefon görüşmesinde çocuk meclisinin bulunmadığı öğrenilmiştir. Yazılı bilgi talep edildiğinde, "2015-2019 Stratejik Planı" gönderilmiştir. Stratejik Planda, nüfusun eğitim çağı grupları itibariyle dağılımı verilmiştir. Kestel'de toplam 324.100 m2 park alanı bulunmaktadır. Bu da kişi başına 6m2 aktif yeşil alan demektir. Bu yeşil alanların ne kadarının çocuk oyun alanına ayrıldığı belirtilmemiştir. Kestel Belediyesi'nin stratejik planları arasında: "Toplum ve çevre sağlığı konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi; Parkların Bakım ve Onarımlarını Yapılması, Yeşil Alanların ve Görsel Zenginliğin Arttırılması; Yeşil Alanların Nitelik ve Kullanılabilirliğinin Arttırılması; Çocuklar ve Gençlerin Sağlıklı Bir Geleceğin Parçası Olması İçin Planlamalar Yapılması ve Organizasyonlar Düzenlenmesi" yer almaktadır. Çocuklarla ilgili ne yapılacağına yönelik alt stratejiler bulunmaktadır.

Mudanya Belediyesi'nin web sayfasında yer alan "Kreş Müdürlüğü" dikkat çekmiştir. Web sayfasında yer alan güncel haberlerde çocuklarla ilgili olarak spor takımları galibiyet haberleri dışında bir bilgiye rastlanmamıştır. Mudanya Belediyesi'yle telefon görüşmesi sonucunda dönüş yapılan e-postada, atıl durumda ve işlevsiz olan Mudanya Kent Konseyi'nin yeniden aktif olarak yaşama geçirilmekte olduğu ve bu yapı içinde bir çocuk meclisi olacağına dair bilgilendirme yapılmıştır. Öte yandan her bir mahallede Mahalle Meclisleri oluşturmaya başladıklarını ve bu meclislerde de çocukların temsilini sağlamaya çalışmakta olduklarını belirtilmiştir. Talep edilen bilgilerin tekrar dönüşü ise yapılmamıştır.

Nilüfer Belediyesi'yle ilgili yapılan web taramasında, "Çocuk Meclisi" göze çarpmaktadır. "Çocuk Meclisi" üyelerinin demokratik bir yarışla seçildiği haberine rastlanmıştır. Çocuk Meclisi'ne katılımın kolaylığı da, "Bizi arayın, katılın" ibaresiyle belirtilmiştir. "Dünya Çocuk Hakları Günü" kutlama ve etkinlikleri, Nilüfer Belediyesi Çocuk Kütüphaneleri ile ilgili haberler, kütüphanelerin çocuklar için bastırıldığı kitaplar, çocuklarla birlikte yapılan ağaçlandırma kampanyaları, hayvanseverlik aşılama projeleri, çevre koruma bilinçlendirme çalışmaları, engelli çocuklarla ilgili çalışmalar, çocuk işçiliği, çocuk gelinler ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yer alan diğer haber başlıklarıdır. Nilüfer Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile yapılan telefon görüşmesine bilgi dönüşü yapılmamıştır. Nilüfer Belediyesi Kent Konseyi'yle yapılan telefon görüşmesi sonucu: Nilüfer Kent Konseyi çatısı altında 3 Mart 2012'de Çocuk Meclisi kurulmuş olup

150 gönüllü üyesi vardır. Bunlardan yaklaşık 40'ı aktiftir. İlk kuruluş aşamasında ve her genel kurulda Nilüfer sınırlarındaki tüm ilk ve ortaöğretim okullarına çağrıya çıkılarak 1 erkek ve 1 kız temsilci istenmektedir. 2 yılda bir seçimli genel kurul yapılarak yürütme kurulu seçilmektedir. Meclis üyeleri hangi gün ve ne sıklıkta toplanacağı kararını kendileri verilmektedir. 22 Kasım 2014 tarihli seçimli genel kuruldan sonra yaptıkları ilk toplantıda alınan karar doğrultusunda 15 günde bir, cumartesi günleri saat 15:00'da toplanma kararı almışlardır. Çocuk Meclisi 2014 yılında "Oyun Engel Tanımaz" adında bir proje yürütmüştür. Çocuk Meclisi'nin daha da aktif olması için gerekli kolaylaştırıcılığı yapmaya çalıştıklarını eklemişlerdir. "Oyun Engel Tanımaz" projesinde, çocukluktan başlayarak kendi yaşam çevresinin biçimlenmesinde söz sahibi olma, sorumluluk alma ve aktif biçimde yerel inisiyatifin bir parçası olma bilinci yaratma hedeflenmektedir.

Osmangazi Belediyesi web sitesinde, çocuklar için yapılması planlanan çeşitli projelere yer verilmiştir. "Mutlu insanların sağlıklı şehri" projesi, sokaklarda boş alanlarda sağlıksız ortamlarda oynayan çocuklar olmasın diye ortaya çıkmıştır. TRT 33. Uluslararası Çocuk Şenliği, 2011 yılında Osmangazi'de Türkiye'nin ilk telli su kayağı tesisi olan Sukaypark'ta yapılmıştır. Bilgi evleri bu projelerden biridir ancak kurumsal web sayfasında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Genel web taramasında iki bilgi evi (Mehmet Akif ve Demirkapı mahallelerinde) açıldığı anlaşılmıştır. Bilgi evlerinin hedefi ise şöyle açıklanmaktadır: "Çocukların araştırma yapma, soru sorma, merak etme ve oku-

ma isteklerini desteklemek amacıyla oluşturulacak bu proje, çocuklar için hayata geçirilecek en büyük sosyal projelerden birisi olacak" şeklinde açıklanmıştır (Url 4). Küçükbalıklı bölgesinde bir atletizm salonu projesi hedef projelerden birisidir. "Çocuk Dünyası" projesi yine belediyenin hedeflerinden biri olarak web sitesinde yer almaktadır. Bununla İstanbul'da açılan Kidzmondo benzeri bir proje hedeflenmektedir. Her köye spor ve park alanları yapmak belediyenin hedefleri arasında yer almaktadır. Ayrıca; "Geri dönüşüm atığını getirene, sinema bileti hediye" kampanyasıyla çocukları bilinçlendirme yoluna gidilmektedir. Osmangazi Belediyesi Sahipsiz Hayvanlar Doğal Yaşam ve Tedavi Merkezi'nde yer alan ağaçlar, anaokulu öğrencilerinin boyadığı kuş evleri ile donatılmıştır. Sağlık İçin Hareket Et kampanyası kapsamında Yusuf Köstem İlköğretim Okulu öğrencileri arasında bir etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Yıldırım Belediyesi web taramasında, gençleri madde bağımlılığı ve sosyal problemlerden uzak tutmak için açılan 75. Yıl Gençlik Merkezi'nden bahsedilmektedir. Bunun dışında, Bursa Müzik Akademisi ile birlikte engelli ve ailelerinin katıldığı 'Engelleri Sevgiyle Aşıyoruz' programı düzenlemiştir. Yapılan bir başka organizasyon ise, çocukları bilinçlendirmeye yönelik geri dönüşümün önemini anlatan 'Atıkların Dünyası' adlı oyunu olmuştur. Yıldırım Belediyesi tarafından, içerisinde kapalı spor salonu, futbol sahası, tenis kortu, engelli çocukların spor yapabileceği bir alan ve gençlik merkezi olan 5 bin kişilik bir spor kampüsü inşa etmekte oldukları da web'de yer alan haberler arasındadır. Yıldırım Belediyesi Çocuk Masası

ile telefonla irtibat kurulmuştur. Çocuk Masası'nın amacı, çocukların da söz haklarını olduğunu göstermek ve bunları rahatlıkla dile getirebildikleri bir masa oluşturmaktır. 0-18 yaş arası tüm çocukların sorunlarına çözüm bulma, yerine göre hem sosyal hem de kültürel etkinlikler düzenlemek olarak açıklanmıştır. Çocuk hakları gününün kutlanması, lösemi haftasının kutlanması, ev ziyaretlerinde bulunulması, resim sergisi, okul ziyaretlerinde bulunma, çocuk masasını ziyarete gelen miniklere hediyeler verme, ilçede doğum yaptıran tüm hastanelerde yeni doğanları ziyaret edip hediyelerini verme olarak yapılan etkinlikler anlatılmıştır. 3 ay önce kurulmuş bir Çocuk Meclisi'nden de bahsedilmektedir. Meclis 85 kişiden oluşmaktadır fakat katılım 35-40 kişi arasındadır. Ayda bir toplanan meclis üyelerine tek tek telefon açılması ve toplu mesaj yolu ile irtibat sağlandığı söylenmektedir. Üyeler en azından ilkokul öğrencisi olmak zorundadır. Bu da çocuk işçileri ve sokakta yaşayan ya da engelli çocukları kapsayamadıklarını göstermektedir. Üye olmak için Çocuk Masası'na başvuru yapmaları yeterli görülmüştür. Çocukların şimdiden çok güzel projeleri, hedefleri olduğundan bahsedilmiştir.

Bursa'nın diğer ilçe belediyelerde ise durum aşağıdaki gibidir.

Büyükorhan Belediyesi'ne dair yapılan web taramasında çocukla ilgili hiçbir şey bulunamamıştır. Yapılan telefon görüşmeleri sonucunda bilgi verebileceği düşünülen yetkili kişi ile Ankara'da olduğu için görüşme de yapılamamıştır.

Harmancık Belediyesi ile yapılan web taramasında çocuklara dair çok etkinliğe

rastlanmıştır. 23 Nisan'da sembolik bir belediye başkanlığı, çocukların belediye hakkında bilgilendirilme süreci, çocuklardan bir kısmının Almanya'ya gönderilişiyle ilgili bir manşet, başarılı öğrencilere dizüstü bilgisayar hediyeleri, çocuk şenlikleri, spor aktivite haberleri, yapılan öğrenci misafirhaneleri gibi web'de ayrıntısı bulunmayan bir takım bilgiler vardır. Telefon görüşmesinin ardından bilgilendirme dönüşü ise yapılmamıştır.

İnegöl Belediyesi web taramasında; başarılı çocuk sporcuların ödüllendirilmesi, çocuk parkları açılışı, çocuk parkları restorasyonları, çocuklar için yapılan tiyatro etkinlikleri, çevre kirliliği ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları, öğrencilere verilen hediyeler, çocuklar için düzenlenen eğlenceler, kreş ve okulları ziyaret, muhtaç öğrencilere yardım, yaz okulları, spor turnuvaları gibi haberler yer almaktadır. Onun dışında çocukların katılım gösterdikleri herhangi bir program ya da meclis çalışması bulunmamaktadır. İnegöl Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden yetkili birine ulaşılamamıştır. Bilgi talep mailine ise dönüş yapılmamıştır.

İznik Belediyesi web taramasında, belediyeye ait Facebook sayfasında ve belediye sayfasında da diğer ilçe belediyelerinden farklı haberlere rastlanmamıştır. Özellikle de İznik Belediye'sine dair web taramasında çocuklara dair haberler yok denecek kadar azdır. Telefon görüşmesi sonucu bilgi talebine de yanıt bulunamamıştır.

Karacabey Belediyesi web taramasında, hiçbir şey bulunamamıştır. Karacabey Belediyesi'ne ait Facebook sayfasında ise, Karacabey Belediyesi'nin Karacabey

Ömer Matlı İlk ve Orta Okulu'nun tüm orta öğrenim gören öğrencileri ile birlikte, "Argodan uzaklaşmak ve Türkçe'ye sahip çıkmak için" atasözleri ve deyimler yazılı tişörtlerle dolaşmalarına dair bir haber yer almaktadır. Karacabey Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile telefon görüşmesi sonucu bilgi talebine herhangi bir geri dönüş yapılmamıştır.

Keleş Belediyesi'nin Facebook profilinde "Ben Oynadım Şimdi Sen Oyna" adı altında, kullanılmış oyuncak ve kitapların hediye edildiği bir proje haberi yer almaktadır. Belediye'deki tüm okulları dolaşan üç çevre mühendisi ile çocuklarda "atıkların geri dönüşümü" bilinci oluşturmak amaçlanan bir başka proje haberi görülmektedir. Bunun dışında çocuk oyun parkları açılışları, yüzme kursu etkinliği, futbol turnuvası ve sporcuların ödüllendirilmesi, okul tadilatı, öğrenci tiyatro aktiviteleri, belediye başkanının okulları ziyaretleri haberleri yer almaktadır. Yazı İşleri Müdürü ile yapılan telefon görüşmesi sonucu e-posta dönüşünde verilen bilgilere göre Keleş Belediyesi'nde bir çocuk meclisi bulunmamaktadır. Çocuklara yönelik parklarda çocuk oyun gruplarının çoğaltıldığı; çocuklara daha çok oyun alanları ve materyaller hazırlamak üzere çalıştıkları ve toplamda 4000 m² Çocuk Oyun alanının mevcut olduğu belirtilmiştir. Çocuk başına 1,01 m² çocuk oyun alanı düşmektedir.

Mustafakemalpaşa Belediyesi'nin web sitesinde çocuklarla ilgili faaliyet anlamında pek fazla haber bulunamamıştır. Sadece "Gençlik Merkezi Sosyal Yaşam ve Spor Tesisleri" adı altında bir alan planlandığı görülmüştür. Çocuklarla beraber düzenlenen piknik etkinliği,

orman haftasında öğrencilerle birlikte fidan ekimi ve yapılan tiyatro etkinlikleri de yer almaktadır. Telefon görüşmesinde, Belediye'nin kültürel, sosyal ve sportif alanlarda çeşitli çalışmaları olduğu söylenmiştir. İlçenin önemli 5 noktasında Uğur Böceği Kültür Merkezleri kurulmuştur. Çocukların bilgisayar, televizyon vb. karşısında vakit geçirmemeleri amacıyla çocukların ilgi duyacağı çeşitli kurs faaliyetleri düzenlenmiştir. Kurslar; Ebru, karakalem, karate, tiyatro, koro, güreş, basketbol, gitar, satranç gibi alanlardadır. Belediyeye ait bir çocuk meclisi yoktur. Çocuk nüfus oranı da belirtilmemiştir.

Orhaneli Belediyesi'nin web sitesinde yer alan bilgilere göre her yıl Haziran ayında, 3 gün süren Karagöz Şenlikleri düzenlenmektedir. Sunnet şenlikleri yapılmaktadır. Facebook sayfasında, başarılı öğrencilere ödül verilmesi, düzenlenen sunnet ve karagöz şenliklerinden başka bilgiye yer verilmemiştir. Orhaneli Belediyesi'yle yapılan telefon görüşmesinde talep edilen bilgileri ancak Sosyal İşler Müdürlüğü'nün yanıtlayabileceği söylenmişse de defalarca aranmasına rağmen kendilerine ulaşılamamıştır.

Orhangazi Belediyesi'nin web sitesinde hakkında çok bilgi bulunmayan yaz kurslarından bahsedilmektedir. Bunun dışında spor takımlarının başarıları, şiir yarışması ve birinciye verilen ödül, çocuk parklarının yenilenmesi, bir engelli çocuk parkı açılışı, eğitim seti dağıtımı, halk oyunları festivalleri ve folklorla destek (Uluslararası Halk Dansları Festivali), sunnet şölenleri ile ilgili haberler ve fotoğraflar yer almaktadır. Facebook profilinde de yine aynı haberlerin tekrarları

yer almaktadır. Yaz ayına yetiştirilmek üzere gençler için skate park (Patenti Kaykay) ve basketbol sahası, çocuklar için çocuk oyun grupları yapımı hazırlığına girmiştir. Orhangazi Belediyesiyle yapılan telefon görüşmeleri sonucu bilgi talebimize dönüş yapılmamıştır.

Yenişehir Belediyesi Facebook sayfasında folklor, spor ve tiyatro faaliyetleri ile ilgili haberler yer almaktadır. Yenişehir Belediyesi web sayfasında ise çocuklara dair bir bilgiye erişilememiştir. Yenişehir Belediyesi santral telefonları ısrarla aranmasına rağmen kimseye ulaşılamamıştır.

Tablo 1’de Bursa bütününde şehirlerde çocuk katılımının değerlendirmesini görmek mümkündür. İlçe belediyelerinde genel olarak katılımcı bir yaklaşımla faaliyetler yapılmamaktadır. Katılımcı olmayan ancak çocuklara yönelik sunulan hizmetler noktasında yerel yönetimlerin ağırlığı bulunmaktadır. Yarı katılımcı olabilecek çeşitli faaliyetler olsa da, çocuk sadece bu faaliyetlerin kullanıcı konumunda olduğu müddetçe tam katılım düzeyine ulaşmak mümkün değildir. Bir yerel yönetimde çocuk meclisinin varlığı o yörede çocuğun katılımının varlığına işaret etmektedir. Bursa’daki yerel yönetimlerin çoğunda çocuk meclisi var olmamakla birlikte, var olan çocuk meclislerinin de göstermelik olmaktan öteye gitmediği anlaşılmaktadır. Çocuk meclislerine çocukların seçim şekli de mekânsal anlamda her mahallenin temsilini sağlamak durumundadır. Ayrıca toplantı yapabilecek ve o toplantıda çocukların birbirlerini dinleyebilecekleri optimum sayıda olmalıdır. Çocuklar öncelikle bu meclise inanmalı ve aldıkları kararların

yetişkin yöneticiler tarafından uygulanabileceğini görmelidirler. İtalya örneğinde, çocuk meclisleri oldukça aktif ve çocuk meclisi kararlarının yerel yönetim organlarınca oldukça dikkatli şekilde ele alındığı görülmektedir.

*“İtalya’da Çocuk meclislerinde konuşulan konular, o an gündemde olan ve o şehirle ilgili her şeydir. Genellikle oylama yöntemi hic, **kullanılmamakta ve çoğunluk karan gibi sonuçlar hedeflenmemektedir. Bir kac, çocuğun bile ihtiyaçları, istekleri böylece dikkate alınmış, **olmaktadır. Yetişkinler bu meclise kanşamıyor ve tek soru sorma ve dinleme hakkı olan yetişkin belediye başkam olmaktadır. Çocuk meclisleri belediyelerin kendi istekleri ile kuruldukları için yönetime direk katılmaları söz konusudur ve böyle bir hakları vardır. Çocuk meclisi üyeleri istedikleri zaman belediye meclisi üyeleri ile görüşebilmektedirler”**(Çakırer-Özservet, 2014d).***

Olması gereken çocuk başına oyun alanı standardı 1.5 m²’dir ve ilçelerdeki oyun alanları bunun çok altındadır. Yerel yönetimlerin büyük bir kısmı da bu bilgileri paylaşmamışlardır.

Sonuç ve Değerlendirme

İnsanların kentsel yaşama ve kentin yönetimine katılım hakkının uygulanmasında yerel düzeyin önemi çok büyüktür (Çakırer-Özservet, 2014b). Çocuğun şehre katılımı söz konusu olduğunda, çocuğun yerel yönetim içerisinde bir yerinin olması da gerekmektedir (Çakırer-Özservet, 2014c). Günümüz şehirlerinde çocuklar için tasarlanmış mekânlar sadece sıra sıra dizilmiş, doğadan ve çoğunlukla birbirinden kopuk mekânlar sunulmaktadır (Çakırer-Özservet, 2015b). Çocuklar farklı mimari eserleri tanımadan, kültür ve sanattan uzak bir

yaşam sürmektedirler. Çocuklar mekân algılarını ve mekânla ilişkilerini bu kısır ortamlarda oluşturmak zorundadır. Çocukların yetişmesindeki bu kısırlık tehlike sinyallerini bir müddettir vermektedir. Sadece sanal mekânlara hapsedilmiş, sorgulamayan, düşünmeyen, ezbere yaşayan bir nesilden ülke adına daha korkutucu bir şey olamaz. İnsanları tasarlanmış mekâna uydurmaya çalışmak değil, mekânı ve tüm yönetim biçimini katılımcı şekilde insana göre tasarlayarak adapte etmek birincil sorumluluğumuzdur. Çocuklar yalıtılmış, sadece onlara ayrılmış mekânları kullanmaktan hoşlanmamakta ve yetişkinlerle ortak mekânlarda bir yetişkin gibi var olmak istemektedirler, bu noktada insan yerine konulma arzularını net şekilde vurguladıkları söylenebilir. Çocuklar geleceğimiz ise, onların en temel hakkı olan oyun oynamalarına izin verecek politikaların bir an önce geliştirilmesi gerekmektedir. Çocuklar oyun oynarsa o şehir, insani bir yerleşime dönüşecektir (Çakırer-Özservet, 2014d). Bugün, çocukların mekânı dediğimizde aklımıza sadece çocuk parklarının gelmesi aslında çocukların ne kadar mekânsız kaldığının da bir göstergesidir. Çocuğun yeniden şehirde aidiyet bilincine kavuşması için, ev ve yakın çevresi (sokak dokusu) ve şehrin bütünü ile ilişkisini kuracak araçlara acilen sahip olması gerekmektedir. Çocuklar kentlerde sokağa çıkabilen ve kentsel mekânları güven içinde kullanabilen bir yapıya kavuşmak durumundadır (Çakırer-Özservet, 2014a). Bugün yapacağımız düzenlemeler bizi yakın zamanda değil ama daha uzak bir zamanda geleceğin sağlıklı ve ideal şehirlerini oluşturmak adına çok büyük altyapı çalışmaları olacaktır.

Kaynaklar

1. Barre, F. (1984). Çocuk Ve Mekan ya da Yitirilmiş Kent. Mimarlık, 15-17.
2. Çakırer-Özservet, Y. (2014a). How Do I See The Neighborhood I Live in? Reading The Drawings of Children from Kasımpaşa- Istanbul, EJRE (European Journal of Research on Education). Special Issue: Social and Behavioral Sciences: 2(2), 162-172. (DOI: 10.15527/ejre.201426260).
3. Çakırer-Özservet, Y. (2014b). «Katılım Merdiveni» ve Çocukları Kente Katma Çabalarımız. Marmara Life (Marmara Belediyeler Birliği Dergisi). Sayı:35. Sayfa:60-63.
4. Çakırer-Özservet, Y. (2014c). 1990'lardan bu yana Çocuk Dostu bir Şehir: Fano. Marmara Belediyeler: Marmara Bölgesi Yerel Belediyeler Haber Dergisi, Yıl:1 Sayı:2, sayfa:122-127.
5. Çakırer-Özservet, Y. (2014d). «La Citta Dei Bambini» Fano'dan Roma'ya Çocukların Şehri Hareketi. Marmara Belediyeler: Marmara Bölgesi Yerel Belediyeler Haber Dergisi, Yıl:1 Sayı:3, sayfa:130-135.
6. Çakırer-Özservet, Y. (2015a). Çocuk Dostu Belediyecilik, TBB İller Belediyeler Dergisi. (yayın aşamasında)
7. Çakırer-Özservet, Y. (2015b). Bu yapılar insan olsa! Esenler İlçesi Çocuklarının Mimari Yapılara Yönelik Algıları. (Poster sunum). 4. Ulusal İç Mimarlık Sempozyumu, 6-8 Mayıs 2015. MSGU. İstanbul.
8. Hart, R. (1992). The Ladder of Participation.
9. (http://www.learningtolearn.sa.edu.au/tfel/files/links/Ladder_of_Participation_1.pdf)
10. Riggio, E. (2002). Child Friendly Cities: Good Governance in the Best Interests of the Child. Environment & Urbanization, 14(2):45-58.
11. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü (SHGM). (1968). III. Milli Sosyal Hizmetler Konferansı, Türkiye'de Sosyal Değişme ve Sosyal Hizmetler, Ankara.
12. Url 1 (<http://unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=64>)
13. Url 2 (<http://childfriendlycities.org/tr/building-a-cfc-2/cds-yapi-taslari/>)
14. Url 3 (www.bursa.gov.tr/icerik/240/nufus.html)
15. Url 4 (<http://www.milliyet.com.tr/bilgi-evleri-gelecege-isik-saciyor-bursa-yerelhaber-638434/>)

Görsel Kaynakça

Resim 1. (<http://www.bursa.gov.tr/jandarma/img/harita2.jpg>)

Tablo 1. Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 1: Bursa bütününde şehirlerde çocuk katılımının değerlendirilmesi

Belediyeler		Nüfus (2014)	Çocuk Nüfus (%30)	Çocuğun Şehre Katılım Düzeyine Yönelik Faaliyetler		
				Katılımcı Olmayan	Yarı Katılımcı	Katılımcı olan
Bursa Metropoliten Alan	Bursa Büyükşehir	2.141.022	642.306	Çocuk Sanat evi, Çocuklara yönelik çeşitli hizmetler	Çocuk Meclisi faaliyetleri (Örnek: "Mutlu çocuk, umutlu kent" çocuk senliği)	Çocuk Meclisi varlığı ancak kuruluma ve sürece çocuk katılımı konusu belirsiz (?)
	Gemlik	103.390	31.017	Pek Görünmüyor	Çocuk meclisi kurulacak	Görünmüyor
	Gürsu	74.827	22.448	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, 0.16 m2 çocuk oyun alanı	Görünmüyor	Görünmüyor
	Kestel	52.938	15.719	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, "Geleneksel Çocuk Oyunları Şenliği"	Görünmüyor	Görünmüyor
	Mudanya	80.385	24.115	Spor takımları faaliyetleri	Çocuk meclisi kurulacak	Mahalle meclisleri oluşturuluyor(genel katılım açısından çok olumlu görünmektedir)
	Nilüfer	375.474	112.642	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Çocuk meclisi var	Çocuk Meclisinin katılımcı olduğu anlaşılmaktadır.
	Osmangazi	813.262	243.978	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, Bilgi evleri, Çocuk dünyası eğlence merkezi	Görünmüyor	Görünmüyor
	Yıldırım	640.746	203.439	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Çocuk Masası	Çocuk Meclisi var ancak kuruluma ve sürece çocuk katılımı belirsiz (?)
Büyükorhan	11.396	3.419	Görünmüyor	Görünmüyor	Görünmüyor	
Harmancık	6.873	2061	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Görünmüyor	Görünmüyor	
İnegöl	242.232	72.670	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Görünmüyor	Görünmüyor	

İznik	42.727	12.818	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Görünmüyor	Görünmüyor
Karacabey	80.594	24.178	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Görünmüyor	Görünmüyor
Keleş	13.123	3.936	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, 1.01 m2 çocuk oyun alanı	Görünmüyor	Görünmüyor
Mustafa kemalpaşa	99.651	29.895	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, Uğur Böceği Kültür Merkezleri	Görünmüyor	Görünmüyor
Orhaneli	21.563	6.469	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, Karagöz şenlikleri,	Görünmüyor	Görünmüyor
Orhangazi	76.143	22.842	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, engelli çocuk parkı, Halk oyunları festivali,	Görünmüyor	Görünmüyor
Yenişehir	52.215	15.664	Çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler,	Görünmüyor	Görünmüyor
TOPLAM	2.787.539	836.262			